

Дълготрайни Активи-изхабяване, амортизация и използване **Изхабяване на ДА.**

Деф. Под изхаб.на ДА се разбира влошаването на някои технически или иконом. характеристики. То се отнася за дълготрайните материални и нематериални активи. Изхабяването бива:

а) физ.изхабяване (износване) на ДА;

- то е свързано с влошаване на техн.характеристики
- степента на физ.изхабяване се определя като се съпоставят значенията на избраните х-ки от определен момент в експлоатацията на актива спрямо значенията в нач.момент;
- физ.износване зависи от следните фактори:
 - * фактори свързани с качеството на използваните суровини, материали и др. и прилагането на техн.процеси при изготвянето на дълготр.мат.актив;
 - * условията в които се извършва експлоатацията на ДА (благоприятни и неблагоприятни)
 - * ритмичност и качество на извършваните дейности по профилактика и ремонт;
 - * фактори свързани с начин на експлоатация;
- степента на физ.износване може да се определи с $K_{\Phi И} = T_e / T_{пр}$; $T_{пр}$ – препоръчителния срок; T_e – период на експлоатация; След изтичане на $T_{пр}$ е възможно комисия да оцени съст.на ДА и евентуално да препоръча допълн.срок за експлоатация.
- видове физ.износване:
 - * отстранимо ФИ – такава степен на ФИ, която може да бъде преодоляна чрез ремонт; трябва да се съпоставят разходите за ремонт с цената на нов ДА.
 - * неотстранимо – или техн.е невъзможно да бъде преодоляно изхабяването нили икономически е неизгодно;

б) Икономич.износване –

- влошаване на някои иконом.характеристики;
- степента на ИИ се определя като се съпоставят новия и стария ДА в конкретен момент от време;
- фактори. ИИ се дължи на един основен фактор – научно-техническият прогрес;
- коефициент на ИИ: $K_{и и} = (C_{ст} - C_{н}) / C_{ст}$ – себестойност на разходите на новите и старите ДА.
- видове ИИ:

* той е налице тогава, когато старите и новите ДА се различават по отчетна ст-т;

* налице е когато настъпват промени освен в отчетната ст-т и в значението на някои техн.х-ки;

* налице е поради социални съображения се ограничава ст-тта на използване на даден ДА

* налице е тогава, когато поради опазване на околната среда се въвежда ограничение за използването на ДА.

Амортизационно отчисления и методи за тяхното изчисляване.

а) амортизационни отчисления

$На = 100 / T_{пр}$; $Аг$ – амортизация за година;

$T_{пр}$ – приет срок; $Аг = Отч.ст-т * На / 100$, $Ц$ – цена

Не се начисляват амортиз.отчисления на земята, на паметниците на културата и на напълно износените ДА.

б) Методи за определяне на амортиз.отчисления (АО)

- **линеен метод** – за него е характерно: “На” е постоянна величина за целия срок на експлоатация. База за изчисляване на АО е отчетната стойност; Предимство: годишните амортизации са относително малки и не натоварват много себестойността
недостатък: сравнително по-бавно се осигуряват необх. парични средства за подмяна на ДА.

- нелинейни методи:

* нелинейни методи за ускорена амортизация (дегресивни) за около половината от приетия срок за експлоатация се осигуряват около 65-70% от амортизационните отчисления;

-нелинейни методи за ускорена амортизация:

1) константно дегресивен метод

- $На = const$

- база за изчисление на амортизациите е балансовата стойност

- изчисл.по лин.метод процент за норма на аморти.може да се завиши с коефициент от 1,6-2,5 по решение на самото предприятие.

- за последните две години аморти.се определя като средна аритметична величина на балансовата ст-т

2) метод на сума на числата

- $На$ е променлива в-на: $На_i = \frac{???}{сума на числа показващи год.за експлоатация}$; i – години от срока за експл.

- база за определяне на годишната амортизация е отчетната ст-т

3) метод на равномерната амортизация – да се подберат числа които равномерно да отразяват изхабяването за определен срок на

експлоатация. База за изчисление е отчетната (първоначална) стойност (30,25,20,15,10 %)

4) неравномерна ускорена амортизация

5) метод на изключителната амортизация

- за първата година се начисляват 50% от АО. За останалите години нормата се определя по някой от посочените методи, обикновено по линейния метод.

- Методи за забавена (прогресивна) амортизация – те са противност на методите за ускорена амортизация. За намаляване на разх. за амортиз. в себестойността е необх. ДА да се разделят на групи и за всяка от тях да се приложат подходящи методи за АО, така че общо годишната амортизация да е като при линеен метод.

Използване на ДА.

1) Обобщаващи показатели за използване на ДА – нар. се така, защото дават представа за изп. на всички или отделни групи ДА.
- коеф. за поглъщаемост на ДА – Колко поглъща изработката на единица продукция:

$K_{\text{погл}} = \text{ДА} / Q_{\text{пр}} \downarrow$

- коефициент за фондоотдаване – $K_{\text{фотд}} = Q_{\text{пр}} / \text{ДА} \uparrow$

- рентабилност на ДА -> $R = \text{П} / \text{ДА}$

ДА се определят като към ДА в началото се добавят постъпилите през годината и се извадят излезлите от употреба (продадени, ликвид) с отчитане на времето за тяхното използване. Изчисл. на трите показателя вместо ДА.

Въпрос 8:

Краткотрайни активи на бизнес организацията

КА отразяват наличието на предпоставки за осъществяване на ПДС. Те св използват в рамките на една година (кратък период) в някои случаи и еднократно.

1. Състав и структура на КА

а) Сунав – има 5 групи КА.

Парични средства->материални запаси->незавършено пр-во->готова продукция->стоки->парични средства.

МЗ осигуряват захранване на производствения процес. Включват суровините, които са продукти на добивни процеси:

- материали – получават се след преработка на суровините. Те могат да бъдат основни, имащи съществено значение и играещи решаваща роля за създаване на готовия продукт и спомагателни, които придават второстепенни качества;

- закупени полуфабрикати – готови детайли и възли закупени от други предприятия, които ще се използват в производствения процес:

- запаси от резервни части – за поддръжка, ремонт и др.;
- запаси от горива;
- запаси от амбалаж – вкл. се тези материали, които са предназначени за еднократна употреба (реализират се заедно с продукцията);
- консумативи и др. материални запаси

НП (незавършено пр-во) – запаси, които се намират на всички етапи от пр-вото; операции на пр-ния процес, които имат коеф. на готовност < 1 . Наличието на НП е необходима предпоставка за непрекъснатото протичане на пр-я процес. От гледна точка на икономиката е необходимо НП да се оптимизира (нито много малък размер нито много голям обем НП).

ГП (готова продукция) – продукцията, вълху която са изпълнени всички операции от пр-я процес.

С (Стока) – запас от реализирана готова продукция.

2. Кр. Вз. – краткотрайни вземания – когато се дава продукция, но не се вземат пари (разкъсва се връзката С-ПС). Те биват:

- вземания от клиенти – когато сме продали продукцията, но не сме получили пари от клиента. Размерът на тези вземания зависи от начина на плащане на БО. Няма да има вземане ако парите предварително са преведени под формата на акредитив;
- вземания от свързани предприятия;
- вземания от предоставени търговски кредити;
- вземания от предоставени аванси;
- съдебни и присъдни вземания;
- вземания по начети (от персонала);
- други вземания – под внесени данъци.

3. КИ (краткотрайни инвестиции) – акции, облигации и държавни ценни книжа.

4. ПС (парични средства) – три вида:

- налични ПС (в брой), които могат да бъдат в левове или валута;
- ПС по банкови сметки (в левове или валута)
- блокирани ПС – уникални предмети произведения на изкуството, движими ценности, запаси от благородни метали и др., които имат висока ликвидност.

5. РБП (разходи за бъдещи периоди) – направените разходи за материали, полуфабрикати, енергия, труд и др. за пр-вото на

опитен образец, пробна серия и др. през отчетения период, но във връзка с осигуряване на редовно пр-во през следващия период;

б) структура на КА – разбира се относителния дял на отделните групи или видове спрямо общата стойност на КА;

$\frac{МЗ}{КА}, \frac{КВз}{КА}$ и други. За промишлеността около 60% са за МЗ 15-20% за НП и останалото за другите видове КА.

6. Показатели характеризиращи обръщаемостта на КА

- обръщаемост – постоянно последователно променяне на нормата или вида, в който се намират КА;

6.1 Период на оборота - $T_{об} = \frac{360 \cdot \overline{КА}}{Q_p}$; изразява какъв е периода в дни.

$\overline{КА}$ -средна стойност на КА за периода (в случая година). Определя се по следния начин:

- за месец – средно аритметично от стойността на КА в началото и в края на месеца $\frac{КА_{н} - КА_{кп}}{2}$;

- за тримесечие - средно аритметично от стойността на КА за трите месеца;

- за година - средно аритметично от стойността на КА за четирите тримесечия

Q_p – обем реализирана (продадена) продукция;

6.2 Коефициент на закрепване или поглъщаемост – колко КА средно са погълнати при производството

$K_{закр} = \frac{\overline{КА}}{Q_p}$ - за по-добра обръщаемост $K_{закр}$ трябва да намалява;

6.3 Коефициент на отдаване – реципрочната стойност на $K_{закр}$;

6.4 Среден срок за събиране на вземанията (да намалява) $\overline{T_{вз}} = \frac{30 \cdot \overline{Вз}}{Q_p^M}$

$\overline{Вз}$ -средна стойност на вземанията (вземанията трябва да се приключват в срок от 30 дни;

Q_p^M - обем реализирана продукция за месец;

6.5 Рентабилност - $R = \frac{\Pi}{КА}$; Рентабилност на активите - $R = \frac{\Pi}{ДА + КА}$

Обем на освобождения (икономисан) КА при ускоряване на тяхната обръщаемост;

Икономия на лихва – ако част от средствата на КА са получени чрез кредит.